

Sisällysluettelo

SIVISTYS, 14.1.2020 16:00, Pöytäkirja

§ -3 Pöytäkirjan kansilehti (läsnäolijat)	1
§ -1 Pöytäkirjan kansilehti (vakiopykälät)	3
§ 1 Nuorisovaltuuston edustaja ja varaedustaja sivistyslautakunnassa 2020	4
§ 2 Vastaus valtuustoaloitteeseen: Teatteri ja draama rapistuvan lukutaidon pelastajiksi	5
Liite: Kokoomuksen valtuustoryhmän valtuustoaloite	11
§ 3 Opettajavirkojen perustaminen perusopetukseen 1.8.2020 alkaen	13
§ 4 Lahden perusopetuksen opetussuunnitelman 2016 täydentäminen Taide- ja taitoaineiden käsityön syventävien opintojen osalta	15
Liite: Liite: Opetussuunnitelmatekstit Taito- ja taideaineiden Käsityö tekninen työ ja tekstiilityö syventävät opinnot	18
§ 5 Tiedoksi merkittävät asiat	33
Liite: Luettelo 14.1.2020	35
§ 6 Muut asiat	36
§ 7 Tiedoksi merkittävät salassa pidettävät asiat	37
§ 9998 Oikaisuvaatimusohjeet ja valitusosoitus	38

Sivistyslautakunta
Pöytäkirja

n:o 1/2020

Aika: 14.01.2020 klo 16.02 – 18.31

Paikka: Kokoushuone Ars&Cultura, Kirkkokatu 27

Läsnä:

Varsinaiset jäsenet

Maria Mäkynen, puheenjohtaja

Sari Niinistö, varapuheenjohtaja

Kimi Uosukainen

poistui klo 17.41 käyttösuunnitelman esittelyn aikana

Anneli Viinikka

Eemeli Salomäki

Reijo Oksanen

Markus Vierumäki

Sami Metsäranta

Martti Mäkelä

Henni Hyytiä-Ilmonen

Marja Kaitainen

Elisa Lientola

saapui klo 16.31 käyttösuunnitelman esittelyn aikana

Esittelijät:

Tiina Granqvist

Lassi Kilponen

Heikki Turunen

sivistysjohtaja

vastuualuejohtaja

vastuualuejohtaja

Pysyvät asiantuntijat:

Päivikki Tapiola

rehtori, poistui klo 17.59 käyttösuunnitelman esittelyn aikana

Salla Palmi-Felin

kirjastopalvelujohtaja, poistui klo 18.30 §:n 6 käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen

Mika Harju

päivähoitojohtaja, poistui klo 17.55 käyttösuunnitelman esittelyn aikana

Kaupunginhallituksen edustaja:

Merja Vahter

poistui klo 17.51 käyttösuunnitelman esittelyn aikana

Henkilöstön edustaja:

Jussi Anttila

poistui klo 18.30 §:n 6 käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen

Nuorisovaltuuston varaedustaja:

Matias Päivä, poistui klo 18.30 §:n 6 käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen

Muut asiantuntijat:

Miia Karetjoki

Controller, asiantuntijaesittely klo 16.03-16.12, Sivistyksen palvelualueen käyttösuunnitelma 2020

Poissa:

Jouni Kivilahti
Lassi Svärd

nuorisotoimenjohtaja
nuorisovaltuuston edustaja

Pöytäkirjanpitäjä:

Anniina Kovero

hallintopäällikkö

SIVISTYSLAUTAKUNNAN puolesta:

Maria Mäkynen

Anniina Kovero

Pöytäkirja tarkastettu ja hyväksytty Lahdessa tammikuun 14. päivänä 2020

Reijo Oksanen

Martti Mäkelä

Pöytäkirja on ollut nähtävillä Lahden kaupungin yleisessä tietoverkossa osoitteessa <http://www.lahti.fi> tammikuun 15. päivänä 2020; todistaa

Anniina Kovero
hallintopäällikkö

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Päätös: Puheenjohtaja totesi kokouksen lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Pöytäkirjan tarkastajien valinta

Puheenjohtajan ehdotuksesta tämän pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin jäsenet Reijo Oksanen ja Martti Mäkelä.

Lahden kaupunki
Sivistyslautakunta

Päätöspäivämäärä
14.01.2020 § 1

Nuorisovaltuuston edustaja ja varaedustaja sivistyslautakunnassa 2020

D/24/00.02.03.00.00/2020

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja

Hallintopäällikkö Anniina Kovero, puh. 050 3985 501

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Päätösehdotus

Sivistysjohtaja Tiina Granqvist

Lautakunta merkitsee tiedoksi, että vuonna 2020 lautakunnan nuorisovaltuuston edustajana toimii Lassi Svärd ja hänen varaedustajanaan Matias Päivä.

Perusteluosa

Kaupunginhallitus päätti 2.12.2019/320 § asettaa nuorisovaltuuston 2019 - 2020.

Hallintosäännön 7 §:n nojalla muiden kuin 17 §:ssä mainittujen läsnäolosta ja puheoikeudesta kaupungin toimielimissä päättää asianomainen toimielin.

Sivistyslautakunta on kokouksessaan 15.1.2019/1 § myöntänyt Lahden nuorisovaltuuston keskuudestaan valitsemalle edustajalle läsnäolo- ja puheoikeuden kokouksissaan ei-salaisten asioiden osalta lautakunnan toimikauden ajaksi.

Nuorisovaltuusto on valinnut yleiskokouksessaan 4.11.2019 edustajakseen sivistyslautakuntaan Lassi Svärdin ja varaedustajaksi Matias Päivän.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lahden nuorisovaltuusto, edustajat, Lasten ja nuorten kasvun vastualue ja Osaamisen ja tiedon vastualue

Liitteenä

-

Lahden kaupunki
Sivistyslautakunta

Päätöspäivämäärä
14.01.2020 § 2

Vastaus valtuustoaloitteeseen: Teatteri ja draama rapistuvan lukutaidon pelastajiksi

D/2121/00.02.00.00.03/2019

Asian valmistelija / Lisätietojen antaja	Sivistysjohtaja Tiina Granqvist, puh. 050 383 6574 Opetuksen palvelupäällikkö Johanna Saastamoinen, puh. 044 416 3159 Kirjastopalvelujohtaja Salla Palmi-Felin, puh. 050 559 4098
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Päätösehdotus	Sivistysjohtaja Tiina Granqvist Sivistyslautakunta antaa alla olevan lausuntonaan valtuustoaloitteeseen.
Perusteluosa	Kokoomuksen valtuustoryhmä on tehnyt aloitteen 7.10.2019 otsikolla Teatteri ja draama rapistuvan lukutaidon pelastajiksi. Sivistyspalvelut toteaa, että valtuustoaloitteessa ilmaistu huoli lukutaidon heikkenemisestä on aiheellinen ja työ lukutaidon tukemiseksi ja lukemaan innostamiseksi on ehdottoman tärkeää ja yksi varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja kirjastojen perustehtävistä. Lukutaito on yhteiskunnan jäsenenä toimimisen perusta. Sivistyspalveluissa kiinnitetään monin tavoin huomiota lasten ja nuorten sanallisen ilmaisun ja lukutaidon edistämiseen. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toiminta Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tehtävä on tavoitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Lasten ilmaisulle on luonteenomaista kokonaisvaltaisuus ja ilmaisun eri muotojen luova yhdisteleminen. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen edistävät lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaa sekä valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. Taiteeseen ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen ja monipuoliset oppimisympäristöt vahvistavat ja edistävät lasten lukutaitoa, lukuinnostusta ja lukuharrastusta.

Leikki on Lahden kaupungin varhaiskasvatuksessa keskeinen työtapana. Pedagogisessa toiminnassa voidaan leikin juonen kehittämissä ja leikkimaailmojen rakentamisessa yhdistää esimerkiksi draamaa, improvisaatiota tai satuja. Lorut, sanaleikit, laulut, kirjojen lukeminen ja kaikki monipuoliset lukukokemukset lapsen varhaiskasvatuspäivän aikana vahvistavat myönteistä ilmapiiriä, mikä tukee oppimista ja hyvinvointia.

Lahden varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjen monipuolisuutta rikastuttavat monet yhteistyötahot mm. kirjastot, kirjastoauto, museot, orkesterit ja erilaiset kulttuurihankkeet. Tällä yhteistyöllä edistetään lasten kielellistä kehitystä ja kielitietoisuutta ja tuetaan lukutaidon kehittymistä.

Perusopetuksen toiminta

Lahden kaupungin perusopetus perustuu oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista. Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaisesti, koulu yhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielenään että muilla kielillä. Yhtä tärkeitä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa.

Lahden perusopetuksessa edellä kuvatut asiat otetaan huomioon osana oppiaineiden opetusta ja koulupäivän aikana tapahtuvia opetus- ja oppimistilanteita. Tämän lisäksi Lahden perusopetuksen mukaista opetussuunnitelman toteutusta edistetään lukutaidon, vuorovaikutuksen ja ilmaisun sekä kulttuurisen osaamisen osalta muun muassa seuraavasti:

Oppilasta ohjataan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen

Lahden kaupunki
Sivistyslautakunta

Päätöspäivämäärä
14.01.2020 § 2

muiden kanssa. Kulttuuriperintöön ja eri taiteen lajeihin tutustumista tuetaan osallistumalla lukuvuosittain Lahden perusopetuksen kulttuuriohjelmaan. Perusopetuksen kulttuuriohjelmasta vastaava henkilö seuraa paikallisen ohjelman toteutumista vuosittain. <https://www.lahti.fi/palvelut/perusopetus/perusopetuksen-kulttuuriohjelma>

Oppilaan vuorovaikutus- ja työskentelytaitoja sekä laaja-alaisen osaamisen taitoja, mukaan lukien monilukutaito, harjoitellaan toteuttamalla opetusta draaman avulla. Draaman avulla voidaan tarkastella oppiaineen sisältöjä syvällisemmin. Samalla ymmärrys itsestä ja ympäröivästä maailmasta lisääntyy. Opetusta toteutetaan Lahden perusopetuksessa draamakasvatuksesta vastaavan henkilön toimesta. Opettaja saa draamatyötavoista omakohtaisen kokemuksen osallistumalla luokkansa työskentelyyn. Lisäksi draamakasvatuksesta vastaava henkilö perehdyttää opettajia draamatyötapojen käyttöön muun muassa koulukohtaisesti ja alueellisesti. Tällä tavoin draaman käyttö menetelmänä kouluissa alkaa lisääntymään. Työmuoto tukee osaltaan myös Lahden perusopetuksen kulttuuriohjelmassa olevaa teatterivierailua.

Kaikkiin Lahden peruskouluihin on toimitettu oppimateriaali tukemaan lukutaidon kehittymistä. Iloa ilmiöistä -oppimateriaali sisältää teoriaa ja ohjeita opetussuunnitelman mukaisen monialaisen oppimiskokonaisuuden rakentamiseen ja ilmiöpohjaisen oppimisen toteuttamiseen, jolla tuetaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineen toteutusta.

Tämän lisäksi Lahden perusopetuksen opettajille järjestetään koulutuksia lasten ja nuorten lukutaidon kehittämiseen liittyen osana tutoropettaja -toimintaa.

Kirjaston toiminta

Lukutaidon edistämiseksi tehdään jo nyt laajaa yhteistyötä eri toimijoiden kesken ja myös draaman käytöllä on monilukutaidon tukemisessa pitkä historia. Lahden kirjastoissa lukemaan innostetaan usein eri keinoin, myös yhteistyössä teatterin kanssa.

Lahden kirjastot tukevat lasten lukutaitoa muun muassa seuraavin tavoin:

KIRJAVINKKAUS

Kirjasto tarjoaa kirjavinkkausta kaikille luokka-asteille alakoulun ensimmäisestä luokasta aina toisen asteen kolmansiin luokkiin eli 7-

Lahden kaupunki
Sivistyslautakunta

Päätöspäivämäärä
14.01.2020 § 2

vuotiaista 18-vuotiaisiin saakka. Lahden kaupunginkirjastossa työskentelee kolme pedagogista informaatikkoa, jotka tekevät kokopäiväisesti työtä lasten ja nuorten lukutaidon- ja innon edistämiseksi. Lisäksi Lahden kaupunginkirjaston henkilökunnasta 11 työskentelee oman toimensa ohessa lasten ja nuorten kirjavinkkarina ja vielä useampi osallistuu lukemaan innostamiseen usein eri tavoin asiakaspalvelutyössä ja muun muassa satutuntien kautta.

Kirjavinkkaus on lukemaan houkuttelemista. Kirjavinkkaustunnit suunnitellaan aina lasten ja nuorten taidot, tarpeet ja mielenkiinnonkohteet huomioiden. Kirjavinkkarit innostavat lapset ja nuoret tarttumaan kirjoihin kaunosta tietoon kertomalla niistä elävästi vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa. Kirjavinkkaustunti on tekijänsä näköinen. Koska kirjavinkkarit ovat joka luokka-asteella eri henkilöitä, kohtaavat lapset ja nuoret lukemiseen innostamista monella eri tavalla. Draaman keinot eivät ole kirjavinkkareille vieraita. Vinkkaustunneilla pohditaan, haaveillaan, kuunnellaan, tunnustellaan, haistellaan ja maistellaan tarinoita sekä näytellään ja kilpaillaan. Opettajan on helppo varata kirjavinkkari omalle luokalleen kirjaston palveluesitteistä. Lisäksi kolmasluokkalaisten kirjavinkkaus on kuulunut jo yli kymmenen vuotta Lahden kaupungin kulttuuriohjelmaan. Tämän myötä pelkästään lukuvuonna 18-19 kirjavinkkausta sai 1008 kolmosluokkalaista.

SATUTUNNIT, LUKUDILOMIT, KIRJALLISUUSTAPAHTUMAT, LUKUKOIRAT, MEDIKASVATUS, KOKOELMAT, KIRJAILIJAVIERAAT, SANATAIDEKERHOT, LUKUHAASTEET

Kirjasto aloittaa lukemiseen innostamisen jo vauvoista. Parhailaan on käynnissä Lukusankari - lapsiperheet lukemisen lähteille -hanke, jossa tavoitetaan lapsiperheet neuvolasta alkaen. Kirjastojen satutunneilla lapset tutustuvat lastenkirjoihin kuunnellen, katsellen, leikkien ja laulaen - musiikin, draaman ja sanataiteen avulla. Yhteistyössä **Lahden kaupunginteatterin kanssa** on usean vuoden ajan järjestetty kirjallisuustapahtumia sekä satutunteja.

Yhteistyössä Lahden koulujen kanssa on eskareista toiselle asteelle luotu lukudiplomit, joita lukuisat Lahden kaupungin opettajat käyttävät osana opetustaan. Lisäksi Lastu-vinkkaajat -palvelu on tarjolla myös vanhemmille ja koko perheelle. Lasten- ja nuorten aineistoihin perehtyneet kirjastotyöntekijät etsivät perheen eri-ikäisille lapsille sekä tarvittaessa vanhemmille sopivaa luettavaa yhdessä tai itsenäisesti. Kokoelmatyössämme pyrimme koko ajan vastaamaan kysyntään kirjatarjoannalla.

Kouluysteistyön lisäksi lukemis- ja sanataideharrastuksia tuetaan monipuolisesti lasten ja nuorten vapaa-ajalla yksittäisten kirjallisuustapahtumien ja säännöllisen toiminnan avulla. Esimerkiksi kuluneena syksynä nuorille on järjestetty muun muassa yhteistyössä helsinkiläisen Helsinki Poetry Connectionin kanssa spoken word -työpajoja sekä Open mic -ilta, jotka mahdollistavat sanojen ja tekstien tutkimisen ja itseilmaisun rapin, runon tai muunlaisen tekstin muodossa. Kirjaston henkilökunnan järjestämät lukuhaasteet ja kirjallisuustapahtumat kuten Harry Potter ja Soturikissa -illat ja kirjailijavieraat tukevat lasten ja nuorten lukuharrastusta ja luovat yhteisöllisyyttä lukukokemuksen ympärille.

Teatterin toiminta

Teatterikasvatuksen tavoitteena on tutustuttaa teatteriin monitaiteisena, tarinallisena taidemuotona ja lisätä esityksen lukutaitoa. Lahden kaupunginteatterissa suunnitellaan ja toteutetaan esityksiin liittyvää materiaalia, ns. katsomisavaimia koululaisten katsomiskokemuksen syventämiseksi. Katsomisavaimiin liittyy usein myös kirjavinkkejä. Koululaisten teatterivierailuun liittyy ennako- tai jälkityöpajoja, joissa esityksen teemoja käsitellään draamamenetelmin.

Yhteenveto

Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus ovat kasvatus- ja koulutusjärjestelmän kivijalka ja yhdessä jatkumona edistävät lapsen lukutaidon kehittymistä opetussuunnitelmien mukaisesti. Ne tarjoavat lapselle mahdollisuuden laajan yleissivistyksen muodostamiseen. On tärkeää ohjata lapsia löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin. Monipuolisten oppimiskokemusten keinoin voidaan tukea lapsia taitojen kehittämisessä.

Lahden varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa jatketaan niitä toimia, jotka tukevat lasten lukutaidon kehittymistä. Niiden yhteisenä tavoitteena on kasvatus- ja opetustehtävän mukaisesti lapsen ikäkausiksi huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista ja antaa edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle. Erityisen tärkeitä on rohkaista lapsia tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Kirjasto on aina tehnyt mielellään yhteistyötä eri toimijoiden kanssa ja kaikki lisääpu lukemiseen innostamisen saralla on tervetullutta. Työtä tehdään yhteistyössä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja teatterin kanssa.

6 (6)

Lahden kaupunki
Sivistyslautakunta

Päätöspäivämäärä
14.01.2020 § 2

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kaupunginhallitus, kaupunginvaltuusto

Liitteenä

Valtuustoaloite

LAHDEN KAUPUNKI
08.10.2019 08:53

2121/ 00.02.00.00.03/2019

Kokoomuksen valtuustoaloite: Teatteri ja draama rapistuvan lukutaidon pelastajiksi

Suomen kunnissa tulisi tehdä työtä lasten ja nuorten lukutaidon edistämiseksi. Yksi ratkaisu siihen olisi tukea lukutaitoa teatterin ja draaman keinoin.

Suomalaisten lukutaito on rapistumassa. PISA-arvioinnissa Suomen kansallinen keskiarvo (536) sijoittuu tyydyttävälle suoritustasolle. Arvioinnin mukaan heikkoja lukijoita oli kahdeksan prosenttia. Eurostatin tutkimusten (8/2016) mukaan Suomessa on enemmän koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle pudonneita nuoria kuin muissa Pohjoismaissa. Lukutaito on yksi avaintekijä syrjäytymisen ehkäisyssä. Se on myös elinikäisen oppimisen perusta. Vankka pohja lukutaidolle luodaan lapsena. Lukutaito on taito, joka kehittyy ja jota tulee kehittää koko elämän ajan.

Lukutaidon kehittämisessä on tärkeää löytää lapsia ja nuoria kiinnostavia tekstejä ja tekstityyppejä sekä laajentaa käsitystä lukemisesta. Jos kaunokirjallinen teos ei tunnu lapsesta tai nuoresta omimmalta lukemisen muodolta, voimme kannustaa esimerkiksi tietokirjojen tai rap-lyriikoiden pariin. Sanat haltuun -hankkeessa lukutaitoa lähestyttiin rap-musiikin keinoin. Hankkeen työpajojen vaikutuksia tutkittaessa puolet nuorista koki oppineensa uutta, 30 prosenttia kiinnostui uudennlaisista teksteistä, ja yli 20 prosenttia muutti suhtautumistaan lukemiseen.

Yksi ratkaisu lasten ja nuorten lukutaidon edistämiseen on, että kunnassa tehdään lukutaitoa edistävää työtä teatterin ja draaman keinoin. Kiinnostus kirjoihin ja lukemiseen ei synny itsestään, vaan se vaatii uudennlaisia menetelmiä. Kirjastojen kirjavinkkaukset voisi toteuttaa draaman keinoin tai ilmiöpohjaisesti yhdessä tehden. Tätä työtä voitaisiin tehdä kirjastoihin palkattavan teatterialan ammattilaisen toimesta, yhteistyössä paikallisten taiteen ammattilaisten, kulttuurijärjestöjen tai -yritysten kanssa. Kaupungit tai kunnat voivat myös yhdessä palkata alueelle yhteisen teatterialan ammattilaisen tai ostaa yhdessä palvelun alueen yhdistykseltä tai yritykseltä.

Helsingissä lukutaitoa edistetään jo draaman ja teatterin keinoin. Helsingin kaupunginkirjastolla on seitsemän vuotta ollut kirjaston teatteritöitä. Teatteritöitä on vuosien aikana vinkannut ja innostanut useita tuhansia lapsia ja nuoria lukemaan. Annettujen kirjavinkkausten jälkeen kirjoja on jouduttu tilaamaan lisää kovan kysynnän vuoksi. Syksyn 2019 aikana kirjavinkkaukset teatterin ja draaman keinoin alkavat Helsingissä myös aikuisille. Tämä loistava konsepti on mahdollista monistaa mihin tahansa kuntaan. Helsingin teatteritöitä Minna Rimpilä on luvannut auttaa toiminnan käynnistämässä. Hankkeen kummeiksi voidaan pyytää oman alueen kirjailijoita.

Me allekirjoittaneet esitämme/Kokoomuksen valtuustoryhmä esittää, että kunnassa aloitetaan lukutaidon vahvistaminen teatterin ja draaman keinoin.

Päiväys

7.10.2019

Kokoomuksen valtuustoryhmä

Allekirjoitukset

San Nunn
 Leijla
 Ari
 (Michele Salekky)

bjä Lehtonen

Elina Kari

Li

Matti Nieminen

Risto Kari

Lahden kaupunki
Sivistyslautakunta

Päätöspäivämäärä
14.01.2020 § 3

Opettajavirkojen perustaminen perusopetukseen 1.8.2020 alkaen

D/2145/01.01.00.00.00/2019

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja

Vastuualuejohtaja Lassi Kilponen, puh. 044 716 1328

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Samalla lautakunta tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta jo kokouksessa.

Päätösehdotus

Vastuualuejohtaja Lassi Kilponen

Lautakunta perustaa seuraavat opettajavirat 1.8.2020 alkaen:

- 2 kpl peruskoulun luokanopettaja
- peruskoulun erityisluokanopettaja

Samalla lautakunta tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta jo kokouksessa.

Perusteluosa

Lahden kaupungin hallintosäännön mukaan sivistyslautakunta päättää opettajaviran perustamisesta ja lakkauttamisesta.

Perusopetuksen virkatyöryhmä tarkastelee perusopetuksen henkilöstöresurssia kokonaisuutena, opettajavirkojen riittävyyttä sekä mahdollisia viranhaltijan toimipaikan siirtotarpeita yhteistyössä koulujen rehtoreiden kanssa.

Oppilasmäärän kasvun vuoksi perusopetukseen tarvitaan kaksi luokanopettajan virkaa, viranhoitajien ensisijainen toimipiste on Renkomäen peruskoulu.

Lukuvuoden 2019-2020 aikana niiden oppilaiden, jotka tarvitsevat koulunkäynnin opetusjärjestelyiden osalta kahdeksan tai kuuden oppilaan opetusryhmää (pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaat ja vaikeasti kehitysvammaiset oppilaat), määrä on Lahden perusopetuksessa kasvanut. Tulevalle lukuvuodelle 2020-2021 kyseisten oppilaiden määrä tulee edelleen kasvamaan. Kasvua selittää kuntaan lastensuojelun sijoituksena tulleiden vammaisten lasten määrä, vammaisopetusta tarvitsevien maahanmuuttajien määrä sekä Lahteen muualta Suomesta muuttavien perheiden määrä, jossa on vammaisen lapsi.

Lahden kaupunki
Sivistyslautakunta

Päätöspäivämäärä
14.01.2020 § 3

Nykyiset kahdeksan tai kuuden oppilaan erityisen tuen opetusryhmät ovat täynnä, jonka vuoksi on tarve perustaa tulevalle lukuvuodelle 2020-2021 yksi uusi opetusryhmä ja yksi uusi erityisluokanopettajan virka. Virka tullaan täyttämään määräaikaisena 1.8.2020 – 31.7.2021, määräaikaisuuden perusteena on tarve seurata vuoden 2020-2021 aikana vammaisopetusta tarvitsevien maahanmuuttajien määrän muutosta ja lastensuojelun toimesta Lahteen sijoitettujen vammaisten lasten määrän kehitystä. Viran täyttö lukuvuoden 2020-21 jälkeen käsitellään Lahden kaupungin täyttölupaprosessin mukaisesti virkatyöryhmässä.

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimus

Toimenpiteet

Sap Hr-tiimi, Perusopetuspalvelut

Liitteenä

-

Lahden kaupunki
Sivistyslautakunta

Päätöspäivämäärä
14.01.2020 § 4

Lahden perusopetuksen opetussuunnitelman 2016 täydentäminen Taide- ja taitoaineiden käsityön syventävien opintojen osalta

D/63/12.00.01.00/2020

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja

Opetuksen palvelupäällikkö Johanna Saastamoinen, puh. 044 416 3159

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Päätösehdotus

Vastuualuejohtaja Lassi Kilponen

Lautakunta hyväksyy Lahden perusopetuksen opetussuunnitelmaan Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin oppiaineisiin 1.8.2020 alkaen lisättäväksi vuosiluokille 8 ja 9 seuraavat oppiaineet;

- taide- ja taitoaineiden käsityö, tekninen työ syventävä (8. lk 2 vuosiviikkotuntia)
- taide- ja taitoaineiden käsityö, tekninen työ syventävä (9. lk 2 vuosiviikkotuntia)
- taide- ja taitoaineiden käsityö, tekstiilityö syventävä (8. lk 2 vuosiviikkotuntia)
- taide- ja taitoaineiden käsityö, tekstiilityö syventävä (9. lk 2 vuosiviikkotuntia)
- taide- ja taitoaineiden käsityö, tekninen työ syventävä (9. lk 1 vuosiviikkotuntia)
- taide- ja taitoaineiden käsityö, tekstiilityö syventävä (9. lk 1 vuosiviikkotuntia)

Perusteluosa

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaisesti, perusopetuksessa opetetaan kaikille yhteisiä oppiaineita ja valinnaisia oppiaineita. Opetettavien aineiden opetusta määrittää tuntijako. Valtioneuvoston asetuksen (422/2012) sisältämän tuntijaon mukaan vuosiluokkien väliset nivelkohdat ja taide- ja taitoaineiden valinnaisuuteen sekä valinnaisiin aineisiin osoitetut tuntimäärät muuttuivat, kun nykyinen tuntijako otettiin käyttöön syksyllä 2016.

Valtioneuvoston asetuksessa (422/2012) vuosiluokilla 1-6 ja vuosiluokilla 7-9 opetetaan taide- ja taitoaineita (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisinä oppiaineina. Lisäksi tuntijaossa on osoitettu näiden kaikille yhteisten oppiaineiden opetukseen taide- ja taitoaineiden valinnaisia opintoja. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä ja ne myös arvioidaan osana niiden opetusta. Taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien käytöstä musiikin, ku-

Lahden kaupunki
Sivistyslautakunta

Päätöspäivämäärä
14.01.2020 § 4

vataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden opetukseen päättää opetuksen järjestäjä. Lahden perusopetuksessa taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien käyttö perustuu oppilaan valintaan, joten oppiaineista laaditaan näiden tuntien muodostamille opinnoille oma suunnitelmansa, jossa määritellään opintojen nimi, laajuus, tavoitteet, sisällöt, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät mahdolliset erityispiirteet sekä vuosiluokat, joilla niitä tarjotaan.

Lautakunta on hyväksynyt 14.2.2017 kokouksessaan Lahden perusopetuksen 7. vuosiluokalla opetettavista valinnaisista oppiaineista ja 14.11.2017 kokouksessaan 8.-9. -vuosiluokilla opetettavista valinnaisista oppiaineista. Päätöksen mukaisesti oppiaineita on opetettu lukuvuodesta 2017-2018 eteenpäin alkaen 7. vuosiluokasta. Opetussuunnitelman mukainen opetus on otettu porrastaen käyttöön 8. vuosiluokalla lukuvuonna 2018-2019 ja 9. vuosiluokalla lukuvuonna 2019-2020.

Lahden perusopetuksen opetussuunnitelmassa kaikille oppilaille yhteisen käsityön opetus päättyy tuntijaon mukaan 7. vuosiluokalla. Tämän jälkeen oppilaalla on mahdollisuus valita Taide- ja taitoaineiden käsityötä syventävänä valinnaisaineena 8.-9. vuosiluokalla. Opetus on ollut monimateriaalista, jossa on yhdistynyt teknisen työn ja tekstiilityön työtavat. Kuitenkin oppilaalla voisi olla mahdollisuus valita 7. vuosiluokan jälkeen, opiskeleeko vain toisen käsityössä määritellyn työtavan mukaisesti (tekninen työ tai tekstiilityö), mikäli opetussuunnitelmassa olisi nämä kaksi työtapaa eritelty omiksi syventäviksi valinnaisiksi opinnoiksi.

Lahden perusopetus on seurannut valinnaisen käsityön (monimateriaalinen) oppilasvalintamääriä. Saatujen tietojen mukaan Taide- ja taitoaineiden käsityön valinnaisena oppiaineena valitsee 7.-9. vuosiluokan oppilaista vuosittain keskimäärin 100 oppilasta. Oppiaineen valitsijoiden määrä laskee huomattavasti 9. -vuosiluokalla. Lahden perusopetus on kuullut oppilaita käsityön valinnaisen oppiaineen järjestämisestä toteuttamalla haastatteluita joulukuussa 2019. Haastatteluilta saatujen oppilaiden näkemysten mukaan, oppilaat valitsisivat käsityötä enemmän, jos sitä olisi mahdollista opiskella työtavan mukaisesti joko teknisenä työnä tai tekstiilityönä. Myös käsityötä monimateriaalisena halutaan jatkossa opiskella. Asiassa on myös kuultu ja osallistettu opettajia valinnaisaineiden tekstejä kirjoittaessa (Taide- ja taitoaineiden tekninen käsityö syventävä valinnainen ja tekstiilityö syventävä valinnainen).

Täten lautakunnalle esitetään, että se hyväksyy Lahden perusopetuksen opetussuunnitelmaan 2016 täydennettäväksi 8.-9. -

3 (3)

Lahden kaupunki
Sivistyslautakunta

Päätöspäivämäärä
14.01.2020 § 4

---

vuosiluokille valinnaisaineina Taito- ja taideaineiden käsityö, tekninen työ syventävät opinnot 1vvt ja 2 vvt sekä Taito- ja taideaineiden käsityö, tekstiilityö syventävät opinnot 1vvt ja 2vvt alkaen 1.8.2020.

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimus

Toimenpiteet

Perusopetuspalvelut, peruskoulut

Liitteenä

1. Opetussuunnitelmatekstit Taito- ja taideaineiden käsityö, tekninen työ ja tekstiilityö syventävät opinnot

Liite: Lahden perusopetuksen opetussuunnitelmaan lisättävät valinnaisaineet 8. ja 9. luokalle, tekstiilityön tai teknisen työn menetelmin ja materiaalein

ttKS 8 lk (2 vvh) ttKäsityö, tekninen työ (syventävät opinnot)

Valinnaisessa taito- ja taideaineessa Käsityö teknisessä työssä syvennetään yhteisessä käsityössä opittuja tietoja ja taitoja painottuen teknisen työn menetelmien hallintaan ja materiaalien käyttöön.

Käsityöprosessissa on usein kyse monimateriaalisten tuotteiden suunnittelusta, valmistuksesta ja arvioinnista, jolloin oppilaan suunnitteleman tuotteen ominaispiirteisiin voi sisältyä myös monimateriaalisia työtapoja. Käsityöprosessissa on läsnä tarkoituksenmukaisuus ja ekologisuus riippuen tuotteen käyttötarkoituksesta ja valituista materiaaleista sekä valmistusmenetelmistä. Myös kulttuurinen ja teknologinen osaaminen, muiden oppiaineiden soveltaminen käsityöprosessin eri vaiheissa sekä oppilaan oma innovointikyky ja luovuus kehittyvät käsitöitä tehdessä.

Käsityön teknisessä työssä painotetaan erilaisten teknisen työn menetelmien ja -materiaalien sekä valmistuksessa käytettävien työvälineiden, laitteiden ja digitaalisten menetelmien hallintaa monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Teknisen työn oppimistehtäviä toteutetaan tuotteesta ja materiaalista riippuen perinteisin ja uusien materiaalien työstämisen keinoin eli esimerkiksi puun-, metallin- tai muovin työstämisessä käytettävillä käsityökaluilla ja -koneilla sekä käyttäen oiko- ja tasohöylää, vannesahaa, metalli- ja puusorvia, hitsauslaitteita, elektroniikkavälineitä, 3d-tulostimia tai laserleikkureita tms. koulun varustelusta riippuen käytettävissä olevia koneita ja laitteita. Tuotteiden pintakäsittelyssä opitaan erilaisia viimeistelytapoja eri materiaalien ja tuotteiden käyttötarkoituksen sekä esteettisen lopputuloksen vaatimusten mukaan. Valmistetaan omien ja yhteisöllisten suunnitelmien ja kokeilujen pohjalta käsityötuotteita ja teoksia, joissa huomioidaan laadukkuus, toimivuus, innovatiivisuus, esteettisyys, ekologisuus ja eettinen kestävyys. Jokaisessa käsityöprosessissa opitaan erilaisia mitoituksen ja materiaalien ominaisuuksiin sekä menetelmien käyttöön liittyviä tietoja ja taitoja.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja oppimisympäristöt mahdollistavat käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Oppimisympäristönä käytetään pääosin teknisen työn menetelmien käyttöön tarkoitettuja oppimisympäristöjä ja tuotteesta riippuen tarvittaessa myös mm. tekstiilityön tai kuvataiteen oppimisympäristöjä. Lisäksi voidaan tutustua ja käyttää koulun ulkopuolisia kulttuuri-, käsityö- ja yrityskohteita osana teknisen työn menetelmien oppimista. Käsityö sisältää erilaisia dokumentointimenetelmiä ja oppilas kehittyy valinnaisissa opinnoissaan yhä taitavammaksi käsityön suunnittelijaksi ja tekijäksi.

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen/tuen järjestämisessä on huomioida pedagogisesti erilaiset työ- ja vuorovaikutustavat, joilla tuetaan oppilaiden käsityötaitojen oppimista, suunnittelua ja yhteisöllistä työskentelyä. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja, esimerkiksi oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen.

Arviointi

Valinnainen taide- ja taitoaine käsityö arvioidaan osana aineen kaikille yhteisen oppimäärän arviointia. Todistukseen annetaan arvosana aineelle Käsityö. Oppiaineen päättöarvosana muodostuu opetussuunnitelman perusteiden mukaisten ainekohtaisten arviointikriteerien pohjalta. Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin

ja kriteereihin sekä opiskelun aikana tehtyyn jatkuvaan arviointiin ja dokumentointiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Laajuus

2 vvh

Tavoitteet

T1 Ohjataan oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilasta tuetaan ja ohjataan ideoimaan ja ilmaisemaan itseään hänen omia käsityön tietojaan ja taitojaan kehittävään käsityön monipuoliseen tuotesuunnitteluun, kokeiluun ja valmistamiseen. Rohkaistaan oppilasta myös havaitsemaan suunnittelun ja valmistamisen aikana mahdollisia tuotteen kehittämiskohteita työtapojen ja materiaalien valinnassa.

T2 Ohjataan oppilasta kirjaamaan omat käsityöhön liittyvät oppimisen ja työskentelyn tavoitteensa kokonaiselle käsityöprosessille

S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilas kehittyi asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan. Hän oppii myös huomaamaan ja määrittämään laadukkaan tuotteen kriteereitä.

T3 Ohjataan valitsemaan omaan työhön tarkoituksenmukaisia materiaaleja, työtapoja ja välineitä

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen

L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilas tutustuu ja käyttää tarkoituksenmukaisia työvälineitä, materiaaleja ja työtapoja sekä rohkaistuu kehittämään niissä omia innovaatioita.

T4 Ohjataan löytämään ja oppimaan omaan työhön liittyvät käsitteet, merkit ja symbolit

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito

Oppilas oppii hyödyntämään työssä tarvittavia mittoja, merkkejä, symboleja ja käsitteitä sekä kuvaamaan ja perustelemaan dokumentissaan niiden käyttöä sekä vahvistaa omaa visuaalista ja teknologista ilmaisuaan. Oppilas oppii käyttämään valmista työohjetta tai tekemään oman työohjeen.

T5 Ohjataan havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan omaan ja ryhmän työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.

S6 Työturvallisuus

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilas oppii työskentelemään asianmukaisesti sekä pystyy kertomaan ja kuvailemaan, miten on hän ottanut työturvallisuuden huomioon omassa käsityöprosessissaan.

T6 Oppilas valitsee tarkoituksenmukaisimmat tieto- ja viestintäteknologian käyttötavat oman suunnitelmansa toteuttamiseen, oman toimintansa dokumentointiin sekä tämä tiedon jakamiseen.

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen
L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilas tekee valintoja oppilaitoksen tarjoamien tieto- ja viestintäteknologisten resurssien puitteissa. Oppilasta rohkaistaan luovaan olemassa olevien resurssien käyttöön sekä mahdollisesti sähköisessä muodossa olevan portfolionsa kehittämiseen.

T7 Ohjataan oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitystä omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen
L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilas oppii suunnitelmallisuutta, sinnikkyyttä ja pitkäjänteisyyttä sekä ajankäytön hallintaa, jotta työ valmistuu aikataulun mukaisesti. Oppilas oppii sisäistä yrittäjyyttä käsityöprosessissaan. Käsityössä tutustutaan käsityöläisyyteen ja yrittäjyyteen sekä käsityötaitoja tarvittavien ammattien ja yritysten toimintaan vierailijoiden käynneillä, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

T8 Ohjataan havaitsemaan oman toiminnan välitön ja välillinen, taloudellinen ja ekologinen vaikutus käsityöprosessissa ja toimintaympäristössä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen
L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilas ottaa suunnittelussaan ja toteutuksessaan huomioon tuotteen tekemisen taloudellisuuden, ekologiset vaikutukset ja tuotteen välittämän viestin. Hän oppii käyttämään käsityöprosessissa valintoja, jotka edistävät kestävästä elämäntapaa.

ttKS 9 lk (2 vvh) ttKäsityö, tekninen työ (syventävät opinnot)

Valinnaisessa taito- ja taideaineessa Käsityö teknisessä työssä syvennetään aiemmin käsityössä opittuja tietoja ja taitoja painottuen teknisen työn menetelmien hallintaan ja materiaalien käyttöön. 9. luokalla käsityössä tavoitteina ovat yhä itsenäisemmät päätöksenteko- ja työskentelytaidot käsityöprosessissa riippuen oppilaan aikaisemmista käsityöopinnoista ja -taidoista. Käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaan tietoisuutta kulttuurin virtauksista, innovoinnista ja ongelmanratkaisusta. Käsityön tehtävänä on myös tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

Käsityöprosessissa on usein kyse monimateriaalisten tuotteiden suunnittelusta, valmistuksesta ja arvioinnista, jolloin oppilaan suunnitteleman tuotteen ominaispiirteisiin voi sisältyä myös monimateriaalisia työtapoja. Käsityöprosessissa on läsnä tarkoituksenmukaisuus ja ekologisuus riippuen tuotteen käyttötarkoituksesta ja valituista materiaaleista sekä valmistusmenetelmistä. Myös kulttuurinen ja teknologinen osaaminen, muiden oppiaineiden soveltaminen käsityöprosessin eri vaiheissa sekä oppilaan oma innovointikyky ja luovuus kehittyvät käsitöitä tehdessä.

Käsityön teknisessä työssä painotetaan erilaisten teknisen työn menetelmien ja -materiaalien sekä valmistuksessa käytettävien työvälineiden, laitteiden ja digitaalisten menetelmien hallintaa monipuolisesti

ja tarkoituksenmukaisesti. Teknisen työn oppimistehtäviä toteutetaan tuotteesta ja materiaalista riippuen perinteisin ja uusien materiaalien työstämisen keinoin eli esimerkiksi puun-, metallin- tai muovin työstämisessä käytettävillä käsityökaluilla ja -koneilla sekä käyttäen oiko- ja tasohöylää, vannesahaa, metalli- ja puusorvia, hitsauslaitteita, elektroniikkavälineitä, 3d-tulostimia tai laserleikkureita tms. koulun varustelusta riippuen käytettävissä olevia koneita ja laitteita. Tuotteiden pintakäsittelyssä opitaan erilaisia viimeistelytapoja eri materiaalien ja tuotteiden käyttötarkoituksen sekä esteettisen lopputuloksen vaatimusten mukaan. Valmistetaan omien ja yhteisöllisten suunnitelmien ja kokeilujen pohjalta käsityötuotteita ja teoksia, joissa huomioidaan laadukkuus, toimivuus, innovatiivisuus, esteettisyys, ekologisuus ja eettinen kestävyys. Jokaisessa käsityöprosessissa opitaan erilaisia mitoitukseen ja materiaalien ominaisuuksiin sekä menetelmien käyttöön liittyviä tietoja ja taitoja.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja oppimisympäristöt mahdollistavat käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Oppimisympäristönä käytetään pääosin teknisen työn menetelmien käyttöön tarkoitettuja oppimisympäristöjä ja tuotteesta riippuen tarvittaessa myös mm. tekstiilityön tai kuvataiteen oppimisympäristöjä. Lisäksi voidaan tutustua ja käyttää koulun ulkopuolisia kulttuuri-, käsityö- ja yrityskohteita osana teknisen työn menetelmien oppimista. Käsityö sisältää erilaisia dokumentointimenetelmiä ja oppilas kehittyy valinnaisissa opinnoissaan yhä taitavammaksi käsityön suunnittelijaksi ja tekijäksi.

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen/tuen järjestämisessä on huomioida pedagogisesti erilaiset työ- ja vuorovaikutustavat, joilla tuetaan oppilaiden käsityötaitojen oppimista, suunnittelua ja yhteisöllistä työskentelyä. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja, esimerkiksi oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen.

Arviointi

Valinnainen taide- ja taitoaine käsityö arvioidaan osana aineen kaikille yhteisen oppimäärän arviointia. Todistukseen annetaan arvosana aineelle Käsityö. Oppiaineen päättöarvosana muodostuu opetussuunnitelman perusteiden mukaisten ainekohtaisten arviointikriteerien pohjalta. Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin sekä opiskelun aikana tehtyyn jatkuvaan arviointiin ja dokumentointiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Laajuus

2 vvh

Tavoitteet

T1 Ohjataan oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilasta tuetaan ja ohjataan ideoimaan ja ilmaisemaan itseään hänen omia käsityön tietojaan ja taitojaan kehittävään käsityön monipuoliseen tuotesuunnitteluun, kokeiluun ja valmistamiseen. Rohkaistaan oppilasta myös havaitsemaan suunnittelun ja valmistamisen aikana mahdollisia tuotteen kehittämiskohteita työtapojen ja materiaalien valinnassa. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen.

T2 Ohjataan oppilasta kirjaamaan omat käsityöhön liittyvät oppimisen ja työskentelyn tavoitteensa kokonaiselle käsityöprosessille ja esittämään niitä muille

S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen
L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilas kehittyä asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan. Hän oppii myös huomaamaan ja määrittämään laadukkaan tuotteen kriteereitä. Oppilas soveltaa ja syventää prosessin kuvausta. Oppilas tekee tuotukseensa hankintasuunnitelman. Hän esittelee ja perustelee suunnitelmansa haluamallaan tavalla ryhmälle ja perehtyy muiden oppilaiden suunnitelmien esittelyihin rakentavasti ja kannustavasti.

T3 Ohjataan valitsemaan omaan työhön tarkoituksenmukaisia materiaaleja, työtapoja ja välineitä

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen
L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilas suunnittelee, perustelee ja dokumentoi tarkoituksenmukaisten työvälineiden, materiaalien ja työtapojen käytön ja rohkaistuu kehittämään niissä myös omia innovaatioita. Tavoitteena on yhä itsenäisempi päätöksentekokyky käsityöprosessin aikana. Oppilas ottaa suunnittelussaan ja toteutuksessaan huomioon tuotteen tekemisen taloudellisuuden, ekologiset vaikutukset ja tuotteen välittämän viestin.

T4 Ohjataan oppilasta hahmottamaan omaan työhön liittyvät käsitteiden, merkkien ja symbolien merkitykset

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi
L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito

Oppilas hyödyntää työssä tarvittavia mittoja, merkkejä, symboleja ja käsitteitä sekä kuvaa ja perustelee dokumentissaan niiden käyttöä sekä vahvistaa omaa visuaalista ja teknologista ilmaisuaan. Oppilas käyttää ja tarvittaessa soveltaa valmista työohjetta tai tekee oman työohjeen.

T5 Ohjataan havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan omaan ja ryhmän työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.

S6 Työturvallisuus
L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilas työskentelee asianmukaisesti sekä pystyy kertomaan ja kuvailemaan, miten on hän ottanut työturvallisuuden huomioon omassa käsityöprosessissaan. Oppilas havainnoi ja huomioi kehittämiskohteita omassa työympäristössään. Oppilas tutustuu esim. vierailukohteiden turvallisuusnäkökohtiin.

T6 Oppilas valitsee tarkoituksenmukaisimmat tieto- ja viestintäteknologian käyttötavat oman suunnitelmansa toteuttamiseen, oman toimintansa dokumentointiin sekä tämän tiedon jakamiseen.

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen
L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilas tekee valintoja oppilaitoksen tarjoamien tieto- ja viestintäteknologisten resurssien puitteissa. Oppilasta rohkaistaan luovaan olemassa olevien resurssien käyttöön sekä mahdollisesti sähköisessä muodossa olevan portfolionsa kehittämiseen.

T7 Ohjataan oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitystä omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilas oppii suunnitelmallisuutta, sinnikkyyttä ja pitkäjänteisyyttä sekä ajankäytön hallintaa, jotta työ valmistuu aikataulun mukaisesti. Oppilas oppii sisäistä yrittäjyyttä käsityöprosessissaan. Käsityössä tutustutaan käsityöläisyyteen ja yrittäjyyteen sekä käsityötaitoja tarvittavien ammattien ja yritysten toimintaan vierailijoiden käynneillä, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

T8 Ohjataan havaitsemaan oman toiminnan välitön ja välillinen, taloudellinen ja ekologinen vaikutus käsityöprosessissa ja toimintaympäristössä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilas ottaa suunnittelussaan ja toteutuksessaan huomioon tuotteen tekemisen taloudellisuuden, ekologiset vaikutukset ja tuotteen välittämän viestin. Hän oppii käyttämään käsityöprosessissa valintoja, jotka edistävät kestävästä elämäntapaa ja perustelee oman tuotoksensa ja sen valmistusprosessin vaikutuksia ympäristöön. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

ttKS 8 lk (2 vvh) ttKäsityö, tekstiilityö (syventävät opinnot)

Valinnaisessa taito- ja taideaineessa Käsityö tekstiilityössä syvennetään yhteisessä käsityössä opittuja tietoja ja taitoja painottuen tekstiilityön menetelmien hallintaan ja materiaalien käyttöön.

Käsityöprosessissa on usein kyse monimateriaalisten tuotteiden suunnittelusta, valmistuksesta ja arvioinnista, jolloin oppilaan suunnitteleman tuotteen ominaispiirteisiin voi sisältyä myös monimateriaalisia työtapoja. Käsityöprosessissa on läsnä tarkoituksenmukaisuus ja ekologisuus riippuen tuotteen käyttötarkoituksesta ja valituista materiaaleista sekä valmistusmenetelmistä. Myös kulttuurinen ja teknologinen osaaminen, muiden oppiaineiden soveltaminen käsityöprosessin eri vaiheissa sekä oppilaan oma innovointikyky ja luovuus kehittyvät käsitöitä tehdessä.

Käsityö tekstiilityössä painotetaan erilaisten tekstiilityön menetelmien ja -materiaalien sekä valmistuksessa käytettävien työvälineiden, laitteiden ja digitaalisten menetelmien hallintaa monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Tekstiilityön menetelmiä ovat mm. kone- ja käsin ompelu, neulonta, virkkaus, solmeilu, käsin- ja konekirjonta, muut lankatyöt, kankaankudonta, värjäys- ja painantamenetelmät, huovutus niin käyttö- kuin taidekäsityön menetelminä. Jokaisessa käsityöprosessissa opitaan erilaisia mitoitus- ja materiaalien ominaisuuksiin sekä menetelmien käyttöön liittyviä tietoja ja taitoja.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja oppimisympäristöt mahdollistavat käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Oppimisympäristönä käytetään pääosin tekstiilityön menetelmien käyttöön tarkoitettuja oppimisympäristöjä ja tuotteesta riippuen tarvittaessa myös mm. teknisen työn tai kuvataiteen oppimisympäristöjä. Lisäksi voidaan tutustua ja käyttää koulun ulkopuolisia kulttuuri-, käsityö- ja yritys kohteita osana tekstiilityön menetelmien oppimista. Käsityö sisältää erilaisia dokumentointimenetelmiä ja oppilas kehittyy valinnaisissa opinnoissaan yhä taitavammaksi käsityön taitajaksi.

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen/tuen järjestämisessä on huomioida pedagogisesti erilaiset työ- ja vuorovaikutustavat, joilla tuetaan oppilaiden käsityötaitojen oppimista, suunnittelua ja

yhteisöllistä työskentelyä. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja, esimerkiksi oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen.

Arviointi

Valinnainen taide- ja taitoaine käsityö arvioidaan osana aineen kaikille yhteisen oppimäärän arviointia. Todistukseen annetaan arvosana aineelle Käsityö. Oppiaineen päättöarvosana muodostuu opetussuunnitelman perusteiden mukaisten ainekohtaisten arviointikriteerien pohjalta. Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin sekä opiskelun aikana tehtyyn jatkuvaan arviointiin ja dokumentointiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Laajuus

2 vvh

Tavoitteet

T1 Ohjataan oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilasta tuetaan ja ohjataan ideoimaan ja ilmaisemaan itseään hänen omia käsityön tietojaan ja taitojaan kehittävään käsityön monipuoliseen tuotesuunnitteluun, kokeiluun ja valmistamiseen. Rohkaistaan oppilasta myös havaitsemaan suunnittelun ja valmistamisen aikana mahdollisia tuotteen kehittämiskohteita työtapojen ja materiaalien valinnassa.

T2 Ohjataan oppilasta kirjaamaan omat käsityöhön liittyvät oppimisen ja työskentelyn tavoitteensa kokonaiselle käsityöprosessille

S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilas kehittyi asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan. Hän oppii myös huomaamaan ja määrittämään laadukkaan tuotteen kriteereitä.

T3 Ohjataan valitsemaan omaan työhön tarkoituksenmukaisia materiaaleja, työtapoja ja välineitä

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen

L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilas tutustuu ja käyttää tarkoituksenmukaisia työvälineitä, materiaaleja ja työtapoja sekä rohkaistuu kehittämään niissä omia innovaatioita.

T4 Ohjataan löytämään ja oppimaan omaan työhön liittyvät käsitteet, merkit ja symbolit

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito

Oppilas oppii hyödyntämään työssä tarvittavia mittoja, merkkejä, symboleja ja käsitteitä sekä kuvaamaan ja perustelemaan dokumentissaan niiden käyttöä sekä vahvistaa omaa visuaalista ja teknologista ilmaisuaan. Oppilas oppii käyttämään valmista työohjetta tai tekemään oman työohjeen.

T5 Ohjataan havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan omaan ja ryhmän työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.

S6 Työturvallisuus

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilas oppii työskentelemään asianmukaisesti sekä pystyy kertomaan ja kuvailemaan, miten on hän ottanut työturvallisuuden huomioon omassa käsityöprosessissaan.

T6 Oppilas valitsee tarkoituksenmukaisimmat tieto- ja viestintäteknologian käyttötavat oman suunnitelmansa toteuttamiseen, oman toimintansa dokumentointiin sekä tämä tiedon jakamiseen.

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilas tekee valintoja oppilaitoksen tarjoamien tieto- ja viestintäteknologisten resurssien puitteissa. Oppilasta rohkaistaan luovaan olemassa olevien resurssien käyttöön sekä mahdollisesti sähköisessä muodossa olevan portfolionsa kehittämiseen.

T7 Ohjataan oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitystä omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilas oppii suunnitelmallisuutta, sinnikkyyttä ja pitkäjänteisyyttä sekä ajankäytön hallintaa, jotta työ valmistuu aikataulun mukaisesti. Oppilas oppii sisäistä yrittäjyyttä käsityöprosessissaan. Käsityössä tutustutaan käsityöläisyyteen ja yrittäjyyteen sekä käsityötaitoja tarvittavien ammattien ja yritysten toimintaan vierailijoiden käynneillä, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

T8 Ohjataan havaitsemaan oman toiminnan välitön ja välillinen, taloudellinen ja ekologinen vaikutus käsityöprosessissa ja toimintaympäristössä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilas ottaa suunnittelussaan ja toteutuksessaan huomioon tuotteen tekemisen taloudellisuuden, ekologiset vaikutukset ja tuotteen välittämän viestin. Hän oppii käyttämään käsityöprosessissa valintoja, jotka edistävät kestävästä elämäntapaa.

ttKS 9 lk (2 vvh) ttKäsityö, tekstiilityö (syventävät opinnot)

Valinnaisessa taito- ja taideaineessa Käsityö tekstiilityössä syvennetään aiemmin käsityössä opittuja tietoja ja taitoja painottuen tekstiilityön menetelmien hallintaan ja materiaalien käyttöön. 9. luokalla käsityössä tavoitteina ovat yhä itsenäisemmät päätöksenteko- ja työskentelytaidot käsityöprosessissa riippuen oppilaan aikaisemmista käsityöopinnoista ja -taidoista. Käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaan

tietoisuutta kulttuurin virtauksista, innovoinnista ja ongelmanratkaisuista. Käsityön tehtävänä on myös tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

Käsityöprosessissa on usein kyse monimateriaalisten tuotteiden suunnittelusta, valmistuksesta ja arvioinnista, jolloin oppilaan suunnitteleman tuotteen ominaispiirteisiin voi sisältyä myös monimateriaalisia työtapoja. Käsityöprosessissa on läsnä tarkoituksenmukaisuus ja ekologisuus riippuen tuotteen käyttötarkoituksesta ja valituista materiaaleista sekä valmistusmenetelmistä. Myös kulttuurinen ja teknologinen osaaminen, muiden oppiaineiden soveltaminen käsityöprosessin eri vaiheissa sekä oppilaan oma innovointikyky ja luovuus kehittyvät käsitöitä tehdessä.

Käsityö tekstiilityössä painotetaan erilaisten tekstiilityön menetelmien ja -materiaalien sekä valmistuksessa käytettävien työvälineiden, laitteiden ja digitaalisten menetelmien hallintaa monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Tekstiilityön menetelmiä ovat mm. kone- ja käsin ompelu, neulonta, virkkaus, solmeilu, käsin- ja konekirjonta, muut lankatyöt, kankaankudonta, värjäys- ja painantamenetelmät, huovutus niin käyttö- kuin taidekäsityön menetelminä. Jokaisessa käsityöprosessissa opitaan erilaisia mitoitukseen ja materiaalien ominaisuuksiin sekä menetelmien käyttöön liittyviä tietoja ja taitoja.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja oppimisympäristöt mahdollistavat käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Oppimisympäristönä käytetään pääosin tekstiilityön menetelmien käyttöön tarkoitettuja oppimisympäristöjä ja tuotteesta riippuen tarvittaessa myös mm. teknisen työn tai kuvataiteen oppimisympäristöjä. Lisäksi voidaan tutustua ja käyttää koulun ulkopuolisia kulttuuri-, käsityö- ja yrityskohteita osana tekstiilityön menetelmien oppimista. Käsityö sisältää erilaisia dokumentointimenetelmiä ja oppilas kehittyy valinnaisissa opinnoissaan yhä taitavammaksi käsityön suunnittelijaksi ja tekijäksi.

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen/tuen järjestämisessä on huomioida pedagogisesti erilaiset työ- ja vuorovaikutustavat, joilla tuetaan oppilaiden käsityötaitojen oppimista, suunnittelua ja yhteisöllistä työskentelyä. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja, esimerkiksi oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen.

Arviointi

Valinnainen taide- ja taitoaine käsityö arvioidaan osana aineen kaikille yhteisen oppimäärän arviointia. Todistukseen annetaan arvosana aineelle Käsityö. Oppiaineen päättöarvosana muodostuu opetussuunnitelman perusteiden mukaisten ainekohtaisten arviointikriteerien pohjalta. Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin sekä opiskelun aikana tehtyyn jatkuvaan arviointiin ja dokumentointiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Laajuus

2 vvh

Tavoitteet

T1 Ohjataan oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilasta tuetaan ja ohjataan ideoimaan ja ilmaisemaan itseään hänen omia käsityön tietojaan ja taitojaan kehittävään käsityön monipuoliseen tuotesuunnitteluun, kokeiluun ja valmistamiseen. Rohkaistaan

oppilasta myös havaitsemaan suunnittelun ja valmistamisen aikana mahdollisia tuotteen kehittämiskohteita työtapojen ja materiaalien valinnassa. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen.

T2 Ohjataan oppilasta kirjaamaan omat käsityöhön liittyvät oppimisen ja työskentelyn tavoitteensa kokonaiselle käsityöprosessille ja esittämään niitä muille

S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen
L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilas kehittyi asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan. Hän oppii myös huomaamaan ja määrittämään laadukkaan tuotteen kriteereitä. Oppilas soveltaa ja syventää prosessin kuvausta. Oppilas tekee tuotukseensa hankintasuunnitelman. Hän esittelee ja perustelee suunnitelmansa haluamallaan tavalla ryhmälle ja perehtyy muiden oppilaiden suunnitelmien esittelyihin rakentavasti ja kannustavasti.

T3 Ohjataan valitsemaan omaan työhön tarkoituksenmukaisia materiaaleja, työtapoja ja välineitä

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen
L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilas suunnittelee, perustelee ja dokumentoi tarkoituksenmukaisten työvälineiden, materiaalien ja työtapojen käytön ja rohkaistuu kehittämään niissä myös omia innovaatioita. Tavoitteena on yhä itsenäisempi päätöksentekokyky käsityöprosessin aikana. Oppilas ottaa suunnittelussaan ja toteutuksessaan huomioon tuotteen tekemisen taloudellisuuden, ekologiset vaikutukset ja tuotteen välittämän viestin.

T4 Ohjataan oppilasta hahmottamaan omaan työhön liittyvät käsitteiden, merkkien ja symboleiden merkitykset

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi
L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito

Oppilas hyödyntää työssä tarvittavia mittoja, merkkejä, symboleja ja käsitteitä sekä kuvaa ja perustelee dokumentissaan niiden käyttöä sekä vahvistaa omaa visuaalista ja teknologista ilmaisuaan. Oppilas käyttää ja tarvittaessa soveltaa valmista työohjetta tai tekee oman työohjeen.

T5 Ohjataan havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan omaan ja ryhmän työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.

S6 Työturvallisuus
L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilas työskentelee asianmukaisesti sekä pystyy kertomaan ja kuvailemaan, miten on hän ottanut työturvallisuuden huomioon omassa käsityöprosessissaan. Oppilas havainnoi ja huomioi kehittämiskohteita omassa työympäristössään. Oppilas tutustuu esim. vierailukohteiden turvallisuusnäkökohtiin.

T6 Oppilas valitsee tarkoituksenmukaisimmat tieto- ja viestintäteknologian käyttötavat oman suunnitelmansa toteuttamiseen, oman toimintansa dokumentointiin sekä tämän tiedon jakamiseen.

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen
L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilas tekee valintoja oppilaitoksen tarjoamien tieto- ja viestintäteknologisten resurssien puitteissa. Oppilasta rohkaistaan luovaan olemassa olevien resurssien käyttöön sekä mahdollisesti sähköisessä muodossa olevan portfolionsa kehittämiseen.

T7 Ohjataan oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitystä omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilas oppii suunnitelmallisuutta, sinnikkyyttä ja pitkäjänteisyyttä sekä ajankäytön hallintaa, jotta työ valmistuu aikataulun mukaisesti. Oppilas oppii sisäistä yrittäjyyttä käsityöprosessissaan. Käsityössä tutustutaan käsityöläisyyteen ja yrittäjyyteen sekä käsityötaitoja tarvittavien ammattien ja yritysten toimintaan vierailijoiden käynneillä, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

T8 Ohjataan havaitsemaan oman toiminnan välitön ja välillinen, taloudellinen ja ekologinen vaikutus käsityöprosessissa ja toimintaympäristössä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilas ottaa suunnittelussaan ja toteutuksessaan huomioon tuotteen tekemisen taloudellisuuden, ekologiset vaikutukset ja tuotteen välittämän viestin. Hän oppii käyttämään käsityöprosessissa valintoja, jotka edistävät kestävästä elämäntapaa ja perustelee oman tuotoksensa ja sen valmistusprosessin vaikutuksia ympäristöön. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

xttKS 9 lk (1 vvh) ttKäsityö, tekninen työ (syventävät opinnot)

9. luokan 1 vuosiviikkotunnin valinnaisessa taito- ja taideaineessa Käsityö teknisessä työssä syvennetään aiemmin käsityössä opittuja tietoja ja taitoja painottuen yhteen tai muutamaan teknisen työn materiaalin ja menetelmän valintaan käsityöprosessin toteutuksessa. Lyhytkurssin tekniikka- ja materiaalivalinnat voidaan määrittellä joko etukäteen ennen oppilaiden valinnaisaineen valintoja tiedottaen sisällöstä oppilaille tai määrittellä käytettävät materiaalit ja työskentelytavat yhdessä valinnaisaineen ryhmän oppilaiden kanssa. Ne voivat myös vaihdella eri oppilailla riippuen ryhmän oppilaiden aikaisemmista käsityön tiedoista ja taidoista.

9. luokalla käsityössä tavoitteina ovat yhä itsenäisemmät päätöksenteko- ja työskentelytaidot käsityöprosessissa riippuen oppilaan aikaisemmista käsityöopinnoista ja -taidoista. Käsityön tehtävänä on myös tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

Käsityöprosessissa on usein kyse monimateriaalisten tuotteiden suunnittelusta, valmistuksesta ja arvioinnista, jolloin oppilaan suunnitteleman tuotteen ominaispiirteisiin voi sisältyä myös monimateriaalisia työtapoja. Käsityöprosessissa on läsnä tarkoituksenmukaisuus ja ekologisuus riippuen tuotteen käyttötarkoituksesta ja valituista materiaaleista sekä valmistusmenetelmistä.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja oppimisympäristöt mahdollistavat käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Oppimisympäristönä käytetään pääosin teknisen työn menetelmien käyttöön tarkoitettuja oppimisympäristöjä ja tuotteesta riippuen tarvittaessa myös mm. tekstiilityön tai kuvataiteen oppimisympäristöjä. Lisäksi voidaan tutustua ja käyttää koulun ulkopuolisia kulttuuri-, käsityö- ja yrityskohteita osana teknisen työn menetelmien oppimista.

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja, esimerkiksi oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa. Erilaisilla työtavoilla kannustetaan oppilaita aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen käsityöprosessissaan.

Arviointi

Valinnainen taide- ja taitoaine Käsityö arvioidaan osana aineen kaikille yhteisen oppimäärän arviointia. Taito- ja taideaineen 9. luokan lyhytkurssin arviointina on joko hyväksytty tai hylätty. Aineen suorittaminen voi vaikuttaa hieman yhteisen käsityön arvosanaan. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Laajuus

1 vvh

Tavoitteet

T1 Ohjataan oppilasta suunnittelemaan ja ideoimaan työskentelyään sekä arvioimaan suunnitelmansa toteutumista tuotteen valmistusprosessissa

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilasta tuetaan ja ohjataan suunnittelemaan hänen omia käsityön tietojaan ja taitojaan kehittävään tuotesuunniteluun ja valmistamiseen. Oppilas innovoi, suunnittelee ja dokumentoi omaa tuotettaan koskevan tuotesuunnitelman, josta selviävät tuotteelle tarkoituksenmukaiset materiaalit, mitat, työmenetelmät ja visuaalinen ilme. Rohkaistaan oppilasta myös havaitsemaan suunnittelun ja valmistamisen aikana mahdollisia tuotteen kehittämiskohteita työtapojen ja materiaalien valinnassa.

T2 Ohjataan oppilasta toteuttamaan tuotteen valmistusprosessi ja jatkuvan arvioinnin työtapoja

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito

Oppilas toteuttaa suunnitelmansa mukaisen tuotteen eli toteuttaa käsityöprosessin ja itsearvioi oppimistaan. Hän oppii myös huomaamaan ja määrittämään laadukkaan tuotteen kriteerejä sekä arvioimaan eri työvaiheissa tuotteen tarkoituksenmukaista laatua ja viimeistelyä kehittyen itsenäisessä päätöksentekokyvyssä.

T3 Ohjataan oppilasta hahmottamaan omaan työhön liittyvät käsitteiden, merkkien ja symbolien merkitykset ja dokumentoimaan valmiin tuotteensa

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilas hyödyntää työssä tarvittavia mittoja, merkkejä, symboleja ja käsitteitä sekä kuvaa dokumentissaan niiden käyttöä sekä vahvistaa omaa visuaalista ja teknologista ilmaisuaan. Oppilas osaa käyttää ja tarvittaessa soveltaa valmista työohjetta tai tekee oman työohjeen. Hän dokumentoi tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntäen valmiin tuotteen kuvineen liitettynä suunnitelmaansa.

T4 Ohjataan havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan omaan ja ryhmän työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa

S6 Työturvallisuus

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys

Oppilas työskentelee asianmukaisesti sekä pystyy kertomaan ja kuvailemaan, miten on hän ottanut työturvallisuuden huomioon omassa käsityöprosessissaan. Hän osaa työskennellä turvallisesti huomioiden muut ryhmän jäsenet.

T5 Ohjataan havaitsemaan oman toiminnan taloudellinen ja ekologinen vaikutus käsityöprosessissa ja toimintaympäristössä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilas ottaa suunnittelussaan ja toteutuksessaan huomioon tuotteen tekemisen taloudellisuuden, ekologiset vaikutukset ja tuotteen välittämän viestin. Hän oppii käyttämään käsityöprosessissa valintoja, jotka edistävät kestävä elämäntapaa ja ymmärtää oman tuotoksensa ja sen valmistusprosessin vaikutuksia ympäristöön.

xttKS 9 lk (1 vv) ttKäsityö, tekstiilityö (syventävät opinnot)

9. luokan 1 vuosi viikkotunnin valinnaisessa taito- ja taideaineessa Käsityö tekstiilityössä syvennetään aiemmin käsityössä opittuja tietoja ja taitoja painottuen yhteen tai muutamaankin tekstiilityön materiaalin ja menetelmän valintaan käsityöprosessin toteutuksessa. Lyhytkurssin tekniikka- ja materiaalivalinnat voidaan määrittellä joko etukäteen ennen oppilaiden valinnaisaineen valintoja tiedottaen sisällöstä oppilaille tai määrittellä käytettävät materiaalit ja työskentelytavat yhdessä valinnaisaineen ryhmän oppilaiden kanssa. Ne voivat myös vaihdella eri oppilailla riippuen ryhmän oppilaiden aikaisemmista käsityön tiedoista ja taidoista.

9. luokalla käsityössä tavoitteina ovat yhä itsenäisemmät päätöksenteko- ja työskentelytaidot käsityöprosessissa riippuen oppilaan aikaisemmista käsityöopinnoista ja -taidoista. Käsityön tehtävänä on myös tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämäntapaa sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

Käsityöprosessissa on usein kyse monimateriaalisten tuotteiden suunnittelusta, valmistuksesta ja arvioinnista, jolloin oppilaan suunnitteleman tuotteen ominaispiirteisiin voi sisältyä myös monimateriaalisia työtapoja. Käsityöprosessissa on läsnä tarkoituksenmukaisuus ja ekologisuus riippuen tuotteen käyttötarkoituksesta ja valituista materiaaleista sekä valmistusmenetelmistä.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja oppimisympäristöt mahdollistavat käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Oppimisympäristönä käytetään pääosin tekstiilityön menetelmien käyttöön tarkoitettuja oppimisympäristöjä ja tuotteesta riippuen tarvittaessa myös mm. teknisen työn tai kuvataiteen oppimisympäristöjä. Lisäksi voidaan tutustua ja käyttää koulun ulkopuolisia kulttuuri-, käsityö- ja yritys kohteita osana tekstiilityön menetelmien oppimista.

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja, esimerkiksi oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa. Erilaisilla työtavoilla kannustetaan oppilaita aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen käsityöprosessissaan.

Arviointi

Valinnainen taide- ja taitoaine Käsityö arvioidaan osana aineen kaikille yhteisen oppimäärän arviointia. Taito- ja taideaineen 9. luokan lyhytkurssin arviointina on joko hyväksyty tai hylätty. Aineen suorittaminen voi vaikuttaa hieman yhteisen käsityön arvosanaan. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Laajuus

1 vvh

Tavoitteet

T1 Ohjataan oppilasta suunnittelemaan ja ideoimaan työskentelyään sekä arvioimaan suunnitelmansa toteutumista tuotteen valmistusprosessissa

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilasta tuetaan ja ohjataan suunnittelemaan hänen omia käsityön tietojaan ja taitojaan kehittävään tuotesuunniteluun ja valmistamiseen. Oppilas innovoi, suunnittelee ja dokumentoi omaa tuotettaan koskevan tuotesuunnitelman, josta selviävät tuotteelle tarkoituksenmukaiset materiaalit, mitat, työmenetelmät ja visuaalinen ilme. Rohkaistaan oppilasta myös havaitsemaan suunnittelun ja valmistamisen aikana mahdollisia tuotteen kehittämiskohteita työtapojen ja materiaalien valinnassa.

T2 Ohjataan oppilasta toteuttamaan tuotteen valmistusprosessi ja jatkuvan arvioinnin työtapoja

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito

Oppilas toteuttaa suunnitelmansa mukaisen tuotteen eli toteuttaa käsityöprosessin ja itsearvioi oppimistaan. Hän oppii myös huomaamaan ja määrittämään laadukkaan tuotteen kriteerejä sekä arvioimaan eri työvaiheissa tuotteen tarkoituksenmukaista laatua ja viimeistelyä kehittyen itsenäisessä päätöksentekokyvyssä.

T3 Ohjataan oppilasta hahmottamaan omaan työhön liittyvät käsitteiden, merkkien ja symbolien merkitykset ja dokumentoimaan valmiin tuotteensa

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilas hyödyntää työssä tarvittavia mittoja, merkkejä, symboleja ja käsitteitä sekä kuvaa dokumentissaan niiden käyttöä sekä vahvistaa omaa visuaalista ja teknologista ilmaisuaan. Oppilas osaa käyttää ja tarvittaessa soveltaa valmiita työohjetta tai tekee oman työohjeen. Hän dokumentoi tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntäen valmiin tuotteen kuvineen liitettynä suunnitelmaansa.

T4 Ohjataan havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan omaan ja ryhmän työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa

S6 Työturvallisuus

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilas työskentelee asianmukaisesti sekä pystyy kertomaan ja kuvailemaan, miten on hän ottanut työturvallisuuden huomioon omassa käsityöprosessissaan. Hän osaa työskennellä turvallisesti huomioiden muut ryhmän jäsenet.

T5 Ohjataan havaitsemaan oman toiminnan taloudellinen ja ekologinen vaikutus käsityöprosessissa ja toimintaympäristössä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilas ottaa suunnittelussaan ja toteutuksessaan huomioon tuotteen tekemisen taloudellisuuden, ekologiset vaikutukset ja tuotteen välittämän viestin. Hän oppii käyttämään käsityöprosessissa valintoja, jotka edistävät kestävä elämäntapaa ja ymmärtää oman tuotoksensa ja sen valmistusprosessin vaikutuksia ympäristöön.

Lahden kaupunki
Sivistyslautakunta

Päätöspäivämäärä
14.01.2020 § 5

Tiedoksi merkittävät asiat

D/7/07.01.03.00.02/2020

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja

Valmistelusihteeri Tuula Seljas, puh. 050 383 6501

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Päätösehdotus

Sivistysjohtaja Tiina Granqvist

Lautakunta merkitse asiat tiedoksi.

Perusteluosa

Sivistyslautakunnan alaisten viranhaltijoiden viranhaltijapäätökset ajalta 5.12.2019 – 8.1.2020 (liitteenä).

Vetoamus Kirkonkylän koulun väistötilaratkaisun toisenlaisen valmistelun perustaksi

D/2632/10.03.02.03.04/2019

Wellamo-opiston johtokunnan pöytäkirja 18.12.2019

D/69/00.02.03.00.00/2019

Hakemus valtion erityisavustukseen lukiouudistuksen toimeenpanon tukemiseen 2019 (Lahden Ops21)

D/2629/02.05.01.00.01/2019

Opetushallituksen päätös 20.12.2019: Valtion erityisavustus lukiouudistuksen toimeenpanon tukemiseen 2019

Opetushallitus on myöntänyt 257 400 euroa valtionavustusta hankkeelle Lahden Ops21

D/2629/02.05.01.00.01/2019

Suomen Kuntaliiton yleiskirje 14/2019: Lastensuojelun vuoksi sijoitetun oppilaan korvaus vuonna 2019

D/2527/02.05.00.00.02/2019

Opetushallituksen päätös muutoshakemukseen: Meidän koulu on #paraskoulu!

Opetushallitus on päättänyt muuttaa päätöstään niin, että muutoshakemus hankkeen käyttösunnitelmaan hyväksytään.

D/345/02.05.01.00.01/2019

Asiakirjat ja viranhaltijapäätökset ovat nähtävänä luottamushenkilöi-

2 (2)

Lahden kaupunki
Sivistyslautakunta

Päätöspäivämäärä
14.01.2020 § 5

---

den extrassa.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

-

Liitteenä

Luettelo viranhaltijapäätöksistä

VIRANHALTIJAPÄÄTÖKSET

08.01.2020

Viranhaltija	Yksikkö	Valmistumispäivä
Nimike		
Kirjastotoimenjohtaja 0013/2019 Kirjastokino - digitaalisen elokuvapalvelun hankinta LASTU-kirjastoille ajanjaksolle 1.1.-31.12.2020	Lahden kaupunginkirjasto	05.12.2019
Toiminnanjohtaja 0038/2019 Asunto Oy Ostoskatu 24 tilavuokraushakemus Liipolan Monitoimitalo Onniin	Liipolan Monitoimitalo Onni	13.12.2019
Toiminnanjohtaja 0039/2019 Asunto Oy Lahden Kaarikulman tilavuokraushakemus Liipolan Monitoimitalo Onniin 15.1.2020	Liipolan Monitoimitalo Onni	03.01.2020
Wellamo-opiston rehtori 0001/2020 Wellamo-opiston sopimuskuntien vuoden 2019 maksusuuksien määrittäminen	Sivistyksen palvelualue, Wellamo-opisto	03.01.2020
Aluepäällikkö 0379/2019 Muutos lv 2019-2020 lukuvuosisuunnitelmaan/Launeen peruskoulu	Sivistyksen palvelualue/ Lasten ja nuorten kasvun vastuualue	11.12.2019
Aluepäällikkö 0341/2019 Muutos lv. 2019 - 2020 lukuvuosisuunnitelmaan/Lotilan peruskoulu	Sivistyksen palvelualue/Lasten ja nuorten kasvun vastuualue	05.12.2019
Aluepäällikkö 0342/2019 Muutos lv. 2019 - 2020 lukuvuosisuunnitelmaan/Kariston peruskoulu	Sivistyksen palvelualue/Lasten ja nuorten kasvun vastuualue	05.12.2019
Aluepäällikkö 0378/2019 Eteläisen palvelualueen lv. 2019-2020 lukuvuosisuunnitelmien hyväksyminen	Sivistyksen palvelualue/Lasten ja nuorten kasvun vastuualue	12.12.2019
Palvelupäällikkö 0146/2019 Tilavuokraus / Kaarikadun päiväkot	Varhaiskasvatuspalvelut	20.12.2019

Lahden kaupunki
Sivistyslautakunta

Päätöspäivämäärä
14.01.2020 § 6

Muut asiat

D/4/00.02.03.00.00/2020

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja

-

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Päätösehdotus

Puheenjohtaja

Sivistyslautakunta merkitsee asiat tiedoksi.

Perusteluosa

Kokouksen alussa pidettiin käyttösuunnitelmaesittely klo 16.00-17.55.

Henni-Hyytiä Ilmonen ilmoitti olevansa kevään poissa lautakunnan kokouksista, varajäsen Piia Uotinen tulee osallistumaan kokouksiin.

Lautakunta pitää helmikuun kokouksen 19.2.2020 Lahden Palvelutorilla.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

-

Liitteenä

Lahden kaupunki
Sivistyslautakunta

Päätöspäivämäärä
14.01.2020 § 7

Tiedoksi merkittävät salassa pidettävät asiat

D/29/07.01.03.00.02/2020

Asia käsitellään salaisena perustuen lakiin viranomaistoiminnan julkisuudesta (621/1999) 24 § 1 mom. 23 kohta.

OIKAISUVAATIMUSOHJEET JA VALITUSOSOITUS

Liitetään pöytäkirjaan

Lahden kaupunki
Toimielin:
Sivistyslautakunta

Kunnallisasiat
Kokouspäivämäärä:
14.01.2020

MUUTOKSENHAKUKIELLOT

Kieltojen perusteet	Seuraavista päätöksistä ei saa tehdä kuntalain 136 §:n mukaan oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa.
	<p>Pykälät: 1, 2, 5, 6</p> <p>Hallintolainkäyttölaki 5 § 1 mom. /muun lainsäädännön mukaan seuraaviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla.</p> <p>Pykälät ja valituskieltojen perusteet</p> <p>Pöytäkirjan §:n osalta muutoksenhakuoikeus on siten rajoitettu, että kunnallisen virkaehtosopimuksen 26 §:n mukaan viranhaltija ei saa valittamalla hakea muutosta viranomaisen päätökseen tai saattaa sitä oikaisuvaatimuksin tai hallintovalitusasiana käsiteltäväksi siltä osin kuin päätös koskee viranhaltijan palvelussuhteen ehtoja, jos hänellä tai viranhaltijayhdistyksellä on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa.</p>

OIKAISUVAATIMUSOHJEET

Oikaisuvaatimusviranomaisen ja -aika	Kuntalain 89 §:n 1 mom. mukaan päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla, mikäli niistä voidaan tehdä kirjallinen oikaisuvaatimus. Seuraaviin päätöksiin tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.
	<p>Viranomaisen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, ja sen yhteystiedot:</p> <p>Toimielin: Sivistyslautakunta Postiosoite: PL 202, 15101 Lahti Käyntiosoite: Lahden Palvelutori, Lahti-Piste, Kauppakeskus Trio, 2. krs, Aleksanterinkatu 18 Puh.: (03) 814 2214 Sähköpostiosoite: kirjaamo@lahti.fi Aukioloaika: klo 9-18</p> <p>Pykälät: 3, 4</p> <p>Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valituksen tekoon oikeutetun katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Oikaisuvaatimusaika taloudellisiin ja tuotannollisiin perusteiden tehdystä irtisanomisesta koskevasta päätöksestä alkaa kulua vasta irtisanomisajan päätyttyä.</p>
Oikaisuvaatimuksen sisältö	Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen sekä sen tekijä ja yhteystiedot.

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomaisen ja vali-	Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksin vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa päätökseen
-------------------------------------	---

tusaika	hakea muutosta kunnallisvalituksin myös asianosainen sekä kunnan jäsen.	
	<p>Valitusviranomaisen ja sen yhteystiedot</p> <p>Hämeenlinnan hallinto-oikeus www.oikeus.fi/hao/hameenlinna Raatihuoneenkatu 1 13100 Hämeenlinna 029 56 42200 Telekopio 029 56 42269 hameenlinna.hao(at)oikeus.fi <i>Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa</i> https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet</p> <p>Kunnallisvalitus, pykälät:</p>	Valitusaika: 30 päivää
	<p>Valitusviranomaisen ja sen yhteystiedot:</p> <p>Hämeenlinnan hallinto-oikeus www.oikeus.fi/hao/hameenlinna Raatihuoneenkatu 1 13100 Hämeenlinna 029 56 42200 Telekopio 029 56 42269 hameenlinna.hao(at)oikeus.fi <i>Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa</i> https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet</p> <p>Hallintovalitus, pykälät:</p>	Valitusaika: 30 päivää
<p>Valitusaika alkaa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnallisvalituksen tekoon oikeutetun katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Valitusaikaa laskettaessa tiedoksisaantipäivää ei oteta lukuun.</p>		
Valituskirjelmä	<p>Valitus tehdään kirjallisesti. Valituskirjelmässä, joka on osoitettava valitusviranomaiselle, on ilmoitettava</p> <ul style="list-style-type: none"> - päätös, johon haetaan muutosta - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi; sekä - perusteet, joilla muutosta vaaditaan. <p>Valituskirjelmässä on ilmoitettava valittajan tai kirjelmän muun laatijan nimi ja kotikunta sekä postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa.</p> <p>Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.</p> <p>Valituskirjelmään on liitettävä</p> <ul style="list-style-type: none"> - päätös, johon haetaan muutosta, alkuperäisenä tai jäljennöksenä - todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta - asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle. <p>Asiamiehen on tarvittaessa esitettävä valtakirja (HLL 21 §).</p>	

Valitusasiakirjojen toimittaminen	<p>Valitusasiakirjat on toimitettava valitusviranomaiselle valitusajan kuluessa ennen sen viimeisen päivän virka-ajan päättymistä. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valitusasiakirjat toimittaa ensimmäisenä sen jälkeisenä arkipäivänä.</p> <p>Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.</p>
Tuomioistuinmaksut	<p>Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 2 §:n mukaan peritään hallinto-oikeudessa ja markkinaoikeudessa oikeudenkäyntimaksuja ja hakemusmaksuja korvauksena asian käsittelystä ja suoritetuista toimenpiteistä tuomioistuimissa 4 ja 5 §:n poikkeuksia lukuun ottamatta. Valituksen käsittelyn maksullisuudesta saa tietoja valitusviranomaiselta.</p>
Lisätiedot	<p>Yksityiskohtainen oikaisuvaatimusohje / valitusosoitus liitetään pöytäkirjanotteeseen.</p> <p>Hankinta-asioita (pykälät) koskeva oikaisuohje ja valitusosoitus on pöytäkirjan erillisenä liitteenä.</p>